

Internetconsultatie: Wet Internationalisering in Balans (WIB)

De Wet Internationalisering in Balans (WIB) vormt een substantieel gevaar voor het Nederlandse hoger onderwijs. Het internationale karakter van het hoger onderwijs in Nederland zorgt ervoor dat het een magneet is voor talentvolle studenten en medewerkers uit de hele wereld. Door nu in te zetten op het radicaal beperken van de aantrekkelijkheid van het hoger onderwijs voor internationaal talent dreigt het Nederlandse hoger onderwijs haar positie als leidend kennisland kwijt te raken. Dit zal op termijn de Nederlandse economie aantasten. Denemarken heeft eerder geëxperimenteerd met soortgelijk beleid en komt daar nu op terug omdat het haar arbeidsmarkt niet meer van het juiste talent weet te voorzien.¹

Het beleid dat wordt voorgesteld beoogt de instroom van internationale studenten te beteugelen. Maar het grootschalig omzetten van de voertaal in het hoger onderwijs beteugelt de instroom niet, hij reduceert hem tot bijna nul. Zoals ook in de memorie wordt aangegeven zijn Nederlandstalige opleidingen met een bescheiden anderstalige component dusdanig onaantrekkelijk voor internationale studenten dat daar ook geen additionele maatregelen nodig zijn voor het inperken van de instroom. Een dusdanig lage instroom is desastreus voor het hoger onderwijs en zal de aantrekkelijkheid van Nederlandse hoger onderwijsinstellingen voor buitenlands talent dusdanig verlagen dat de kwaliteit van het onderwijs voor de overgebleven studenten zal verlagen. Als de doelstelling is om de kwaliteit van het hoger onderwijs te verhogen, dan slaat dit voorstel de plank mis.

Algemene Punten ten aanzien van de WIB:

- **Kwaliteit** Als achtergrond wordt aangehaald dat de kwaliteit van het hoger onderwijs onder druk staat vanwege de instroom van internationale studenten. Er wordt echter weinig rekening gehouden met het feit dat vanwege de overgang naar Engelstalig onderwijs de poule waaruit de onderwijsstaf gerekruteerd wordt, is vergroot waardoor de kwaliteit juist is toegenomen. Dat betekent dat het onderwijs dat Nederlandse studenten genieten juist is vergroot door de internationalisering. Wat de balans van toename en afname van kwaliteit is van internationalisering is daarmee een open vraag. Aangezien het kwaliteitsargument een centrale rol speelt in de onderbouwing van de WIB, zou het wenselijk zijn om eerst een zorgvuldige analyse te hebben van wat de impact van internationalisering is voor de kwaliteit van het hoger onderwijs.

¹ <https://www.thelocal.dk/20230302/denmark-could-offer-places-to-thousands-of-additional-international-students>

- **Volkshuisvesting** Een aanvullend argument achter deze wet is dat de volkshuisvesting onder druk komt te staan vanwege de instroom van internationale studenten. Dit is zeker waar, maar de woningmarkt is in Nederland in de hele breedte krap. De oplossing daarvoor ligt dan toch veel eerder bij proactief volkshuisvestingsbeleid en niet bij het inperken van internationale studenten. Inderdaad, over de hele breedte gezien is de rol die de instroom van internationale studenten speelt voor de woningcrisis beperkt en is dit echt een probleem dat door het Ministerie van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening opgelost moet worden.
- **Lissabon Doelstelling** Nederland voldoet niet aan de Lissabon doelstelling om 3% van BBP te besteden aan Onderwijs, Onderzoek en R&D.² De impact op werkdruk en belasting van gebouwen door (internationale) studenten zou dus in de eerste plaats aangesproken moeten worden doordat de investeringen in onderwijs, onderzoek en R&D in lijn worden gebracht met de Lissabon doelstellingen. Het is immers geen wonder dat als er te weinig geïnvesteerd wordt, er werkdruk ontstaat en gebouwen overbelast raken. Daar waar het bedrijfsleven haar investering in R&D de afgelopen 10 jaar met pakweg 50% heeft doen stijgen, ligt de investering van de overheid op nagenoeg hetzelfde niveau. In plaats van het gebrek aan investering op te lossen door het onderwijs minder aantrekkelijk te maken voor buitenlandse studenten, ligt het in de rede om de investeringen waar Nederland zich aan gecommitteerd heeft ook daadwerkelijk uit te voeren. Hier komt uiteraard bij dat bij gebrek aan investering van rijkswege, onderwijsinstellingen op zoek gaan naar andere manieren van bekostiging. Internationale studenten zijn daar een onderdeel van. Door deze instroom te beperken, zullen de budgetten van hoger onderwijsinstellingen verder onder druk komen te staan, hetgeen negatieve effecten heeft op de kwaliteit.
- **Doelstelling WIB** Artikel 3.1 van de Comptabiliteitswet schrijft voor dat voornemens een toelichting bevatten waarin ingegaan wordt op de doelstellingen die worden nagestreefd. Voor de WIB zijn echter geen doelstellingen opgesteld. Het is onduidelijk wat de kwantificeerbare doelstellingen zijn op basis waarvan de doelmatigheid van de WIB kan worden gemonitord en geëvalueerd. Met andere woorden, wanneer is het WIB een succes?
- **Taalvaardigheid** Het stimuleren van de taalvaardigheid van de studenten middels 2 of 5 EC programma's in Nederlandse Taal en Cultuur is een erg aan te prijzen idee. Afhankelijk

² <https://www.rathenau.nl/en/science-figures/investments/how-much-does-netherlands-spend-rd/funding-and-performance-rd>

van het programma zou je dit ook samen met het werkveld kunnen doen waardoor studenten ook meteen in aanraking komen met het type Nederlands dat daar noodzakelijk is. Een beleidsnota is in deze iets anders dan een jaarverslag.

Specifieke opmerkingen ten aanzien van de WIB

- **P. 13, Inleiding.** Waarom worden de bestuurlijke afspraken die voortkomen uit de kamerbrief van 21 april niet eerst geëvalueerd alvorens te komen tot een wetsvoorstel? Dit lijkt strijdig met de lijn die wordt uitgezet in de rest van de memorie dat uitgegaan wordt van eigen regie door de sector en pas in een laat stadium van de escalatieladder wordt overgegaan tot wettelijke maatregelen. Zie bijv. Blz. 18 waar de wens wordt uitgesproken dat instellingen in gezamenlijkheid tot regie over taalbeleid komen.
- **P. 14, WTT:** Waarom heeft de WTT niet het gewenste resultaat gebracht?
- **P. 14, Kwaliteit.** Zie ook het algemene punt over kwaliteit dat boven gegeven wordt. Waarom wordt er geen rekening gehouden met het feit dat internationalisering er juist toe leidt dat er uit een grotere talentpoule gevist kan worden voor het docerend personeel? Door deze poule in te perken dreigt de kwaliteit van het hoger onderwijs onder druk te komen staan.
- **P. 17, Werkdruk.** Waarom wordt er geen inschatting gemaakt van de impact op de werkdruk als straks alleen docenten die Nederlands kunnen spreken onderwijs kunnen geven? Net als veel andere sectoren kampt het hoger onderwijs met een krappe arbeidsmarkt. Als dan doceren in de bachelor wordt beperkt tot personeel dat Nederlands kan, zal voor hen de werkdruk waarschijnlijk stijgen.
- **P. 17, Kansengelijkheid.** Het instroomniveau in het hoger onderwijs voor wat betreft Engels sluit aan bij de eindtermen van het voortgezet onderwijs, waar Engels een verplicht vak is. Als het voortgezet onderwijs scholieren niet adequaat voorbereid op het hoger onderwijs, dan is het voortgezet onderwijs de plek om daar iets aan te doen. Dat geldt natuurlijk niet alleen voor het taalonderwijs maar voor alle vaardigheden in het voortgezet onderwijs dat scholieren voorbereidt op het hoger onderwijs. Mochten er inderdaad residuele drempels zijn, kan dat ook aangesproken worden met additionele Engels cursussen in het eerste jaar van het hoger onderwijs. Dat wordt al toegepast en zou uitgebreid kunnen worden. Kansengelijkheid op de steeds internationaler wordende Nederlandse arbeidsmarkt zou je juist kunnen stimuleren door iedereen daar goed in te laten participeren. Goede vaardigheid in het Engels draagt daar aan bij.

- **P. 44, Gevolgen voor Kwaliteit.** Het is opmerkelijk dat er bij de analyse van de gevolgen van de verschillende maatregelen niet ingegaan wordt op de invloed die de WIB zal hebben op de kwaliteit van het onderwijs. Het is niet verantwoord om zonder inzicht in de impact die de WIB heeft voor de kwaliteit van het onderwijs zo'n grote verandering door te voeren.
- **P. 44, Gevolgen voor Staf.** Nederland kent heel veel internationale stafleden in het hoger onderwijs. De WIB heeft een grote impact op hun carrière en hun leven meer in het algemeen. En daarmee ook voor hun partners en kinderen. Ook hier is het opmerkelijk dat hier nagenoeg geen aandacht voor is. Enkel in de laatste alinea van 6.1.1. Staat dat er organisatorische en personele consequenties kunnen zijn. Dat is echt te mager. Als er verwacht wordt van universiteiten dat ze meer Nederlandstalig onderwijs moeten bieden én een goede werkgever moeten zijn, dan zal aan het WIB een programma gekoppeld moeten worden waarmee zittende en nieuwe internationale staff begeleidt wordt in het leren van Nederlands op het niveau dat je er in het hoger onderwijs mee college kunt geven. Dat vergt veel tijd van het personeel zelf en moet gepaard gaan met het bieden van cursussen. Dat betekent een forse investering. Daar wordt echter in de financiële gevolgen geen woord over gezegd.